

Buka intervju: Snježana Kordić - Forsiraju netočnu percepciju jezične stvarnosti

Objavljeno 14.2.2014., portal *Buka*

Naši političari neosnovano šire uvjerenje da je jezik od životne važnosti za postojanje nacije...

Lingvistkinja Snježana Kordić predavala je petnaestak godina na fakultetima u Njemačkoj: u Frankfurtu, Bochumu, Münsteru i Berlinu. U Njemačkoj je i habilitirala 2002. godine, a prethodno je završila postdiplomski studij lingvističke kroatistike i doktorirala 1993. godine na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje je bila i zaposlena na Odsjeku za kroatistiku od 1991. do 1995. godine. Objavila je više znanstvenih knjiga koje su prevedene na strane jezike i 150 drugih lingvističkih radova. Velik interes šire kulturne javnosti izazvala je njena posljednja knjiga *Jezik i nacionalizam*.

Sa njom smo za portal BUKA razgovarali o jeziku, naciji, nacionalizmu u regiji i drugim temama.

U posljednje dvije decenije, u BiH, Hrvatskoj i Srbiji, insistira se na čistoći jezika. U svojim djelima Vi govorite da je ovdje riječ o jednom jeziku. Kolike su zapravo razlike između srpskog, hrvatskog, bosanskog i crnogorskog jezika?

Manje su od razlika između varijanata engleskog jezika u Velikoj Britaniji, SAD-u, Australiji i tako dalje. Manje su od razlika između varijanata njemačkog jezika u Austriji, Njemačkoj i Švicarskoj. Također su manje i od razlika među varijantama španjolskog, nizozemskog, portugalskog, francuskog... Drugim riječima, formulacija da su srpski, hrvatski, bosanski i crnogorski jezici, dakle množina jezika, nije točna.

Radi se o standardnim varijantama jednog policentričnog jezika kakav je i svaki drugi jezik koji smo naveli. Skoro svi veći jezici su policentrični, samo neki od većih su monocentrični, npr. japanski ili ruski.

Raščlanjivanje srpskohrvatskog/hrvatskosrpskog jezika na četiri jezika uslovljeno je nacionalnim podjelama. Zbog čega je jezik toliko važan svakoj novonastaloj naciji?

Raščlanjivanje u navodno četiri jezika je na razini fikcije. Uopće ne bi pitanje jezika trebalo biti važno nijednoj novonastaloj naciji. Evo jedan primjer iz našeg neposrednog okruženja: relativno mlada austrijska nacija nastala je nakon 2. svjetskog rata, a činjenica da njihovim jezikom govori još nekoliko nacija u susjednim državama nimalo nema utjecaj na visok austrijski nacionalni ponos. To nam govori da naši političari neosnovano šire uvjerenje da je jezik od životne važnosti za postojanje nacije. Njihov mentalni rezon je zarobljen još u davnom 19. stoljeću kada su neki intelektualci poput Karla Marxa neispravno izjednačavali naciju i jezik.

Koliko su intelektualci sa početka devedesetih krivi za ovo što se desilo sa jezikom, jer su prihvatili te nametnute podjele jezika?

Ništa se nije suštinski desilo samom jeziku, nije nijedna od nacija napustila štokavicu. Ono što je primjetno je forsiranje netočne percepcije stvarnosti. Za to su krivi intelektualci, dakle profesori, političari, novinari, književnici, svi oni koji kreiraju nacionalističku ideologiju i svi oni koji je prihvaćaju.

Ko zapravo danas forsira te podjele jezika?

Iste društvene grupe kao i ranije, često je riječ i o istim pojedincima. Oni i profitiraju od preuzimanja takve nacionalističke matrice ponašanja. A ogromna većina stanovništva ima samo štetu od svega toga.

Jezik može, ali i ne mora biti jedan od osnovnih elemenata nastanka nacije. Kakav je, prema Vama odnos nacije i jezika naročito u etničkim nacijama Zapadnog Balkana?

Kad bi jezik bio jedan od osnovnih elemenata nastanka nacije, onda nikada ne bi nastala nijedna od nacija Zapadnog Balkana jer govore istim jezikom. Tako da je naš primjer baš zorni dokaz da jezik nije osnovni element nastanka nacije. I postojanje većine drugih nacija u svijetu potvrđuje isto.

Koliko građani na našem prostoru žive pod okriljem mitova o zajedničkim precima, zlatnom dobu, etničkoj čistoći, idealizaciji tradicije, nadmoćnosti sopstvene nacije? Mogu li uopšte shvatiti da je riječ o jednoj konstrukciji (naciji) koja nije stara onoliko koliko oni misle da jeste?

Ljudi mogu shvatiti ako im se objasni i ako se u školama tako podučava. To nije ništa komplicirano, vrlo je jednostavno objasniti. Problem jesu škole jer baš one uzgajaju nacionalističke mitove koje ste nabrojali.

U BiH imamo dvije škole pod jednim krovom. Djeca dok idu u školu ili na odmoru mogu da međusobno razgovaraju i potpuno se razmiju, ali u školi izučavaju različite jezike. Kako to komentarišete?

Ne izučavaju različite jezike jer sve je to isti jezik. Ali tvrde im da su to različiti jezici. Namjerno koriste različito ime za jezik da bi time sugerirali da se radi o različitim jezicima i da bi na osnovi toga razdvajali djecu po nacionalnoj osnovi zato što neispravno poistovjećuju naciju i jezik.

Kako Vi gledate na ćirilicu u Hrvatskoj? Je li medijska i građanska buka koja se nedavno digla opravdana?

Naravno da svi progresivni građani u Hrvatskoj osuđuju razbijanje ćirilčnih ploča jer te ploče se doživljavaju kao simbol srpske manjine u Hrvatskoj i njihovo razbijanje je izraz mržnje prema toj manjini. Međutim, osuđivanjem razbijanja dira se samo površina problema koji je puno dublji. Što se tiče samog ćirilčnog pisma, treba imati na umu da u današnje doba i u Srbiji i u Vukovaru Srbi svakodnevno češće koriste latinicu nego ćirilicu. Na osnovi toga se može reći da je latinica danas srpskije pismo od ćirilice.

Jeste li Vi imali problema zbog zagovaranja stavova koje većina ljudi ne želi da prihvati?

Nisam sigurna da većina ljudi ne želi prihvatiti činjenicu da govore istim jezikom. Svaki dan i sami vide da razumiju ljude druge nacionalnosti, razgovaraju s njima bez prevodilaca. A u knjizi koju sam napisala dobili su i znanstveno objašnjenje te činjenice. Što se tiče nacionalista, unaprijed sam znala da neće biti sretni zbog te knjige i da će ih ona uzrujati.

Za kraj, šta biste poručili građanima BiH i regije kada je u pitanju veće međusobno povezivanje, a ne daljnje insistiranje na podjelama.

Kad na svom materinskom jeziku tečno razgovaraju s nekim i uvjere se da ga s lakoćom razumiju, onda da im ne može netko drugi prodavati tvrdnju da se radi o različitim jezicima.

Razgovarala Maja Isović